T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO : 2016 / 136
KARAR NO : 2016 / 195
KARAR TR : 11.4.2016

ÖZET: Ağır Ceza Mahkemesi kararıyla davacı şirket hesapları üzerine konulan tedbir sonucu uğranıldığı öne sürülen maddi, manevi zararın tazminine karar verilmesi istemiyle açılan davanın; 5271 sayılı Yasadaki açık hüküm de gözetilerek, tazminat istemine esas olan işlemi yapan mahkemenin dahil olduğu ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : U. Medikal Sis. San. Tic. Ltd. Şti. (Adli Yargıda)
T. Med. Ür. Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti. (İdari Yargıda)
Vekilleri : Av. M.T. G. & Av. K. C.
Davalı : Adalet Bakanlığı
Vekilleri : Av. N. K. & Av. N. M.

O L A Y : Davacı vekili 28.6.2007 tarihli dava dilekçesi ile mülga Ankara 2 nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 2003/39 sayılı olup mevzuat değişikliği nedeniyle Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 2004/220 Esas sayılı dosyasındaki mülga 4422 sayılı çıkar amaçlı suç örgütleri ile mücadele Kanununun 6.maddesi uyarınca kanuna aykırı olarak verilen ihtiyati tedbir kararının icrası nedeniyle müvekkilinin uğradığı 250.000,00 YTL maddi tazminatın yasal faiziyle birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

Ankara 26. Asliye Hukuk Mahkemesi: 31.01.2008 gün ve E:2007/256, K:2008/27 sayılı kararı ile özetle; "2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2/b maddesi hükmünce idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları idari dava türlerindendir. Hal böyle olunca hizmet kusurundan doğan uyuşmazlıkların görüm ve çözüm yeri idari yargı yeridir." şeklindeki gerekçesiyle davanın görev yönünden reddine karar vermiştir.

İşbu karara karşı yapılan temyiz başvurusu üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesi: 05.05.2008 gün ve E:2008/4854, K:2008/6242 sayı ile özetle hükmün onanmasına karar vermiş ve karar kesinleşmiştir.

Davacılardan U.Medikal Sis. San. Tic. Ltd. Şti'nin vekili müvekkilinin tarafı bulunmadığı davada malvarlığına konulan tedbir nedeniyle ticari hayattan silinecek duruma geldiğinden, tüm aktif ve pasifi ile kül halinde T. Medikal Ürünleri Pazarlama Sanayi ve Tic. Ltd. Şti'ne devredildiğinden bahisle, davanın devralan şirket tarafından açılması gerektiğini belirterek aynı istemle bu kez idari yargı yerinde dava açmıştır.

Ankara 4. İdare Mahkemesi 08.05.2009 gün ve E:2008/1733, K:2009/751 sayılı kararı ile özetle; "Dava, davacı şirket tarafından, Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi kararı ile hesaplarına tedbir konulması nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen, 200.000,00 TL net gelir kaybının, 200.000 Dolar + 15.000 Euro faiz geliri kaybının, 15.000 Dolar kira bedelinin ve 50.000,00 TL manevi tazminatın yasal faizi ile birlikte tazmini istemiyle açılmıştır.

T.C. Anayasasının 9. maddesinde, yargı yetkisinin, Türk Milleti adına bağımsız mahkemeler tarafından kullanılacağı, 125. maddesinin birinci fıkrasında ise, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu, aynı maddenin son fıkrasında da, idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kuralı yer almaktadır.

Yukarıda anılan Anayasa hükümlerine göre, idarenin hukuki sorumluluğunun kendi işlem ve eylemleriyle sınırlı olduğu, mahkemelerin ise, idari fonksiyonun dışında yer alan ve yargı yetkisi kullanan bağımsız organlar oldukları ve bu haliyle hakimlerin yargılama fonksiyonu kapsamında yaptıkları görev nedeniyle idarenin ajanı sayılamayacakları sonucuna ulaşılmaktadır.

Diğer taraftan, idarenin hukuki sorumluluğundan söz edebilmek için, bir zararın varlığı, zararı doğuran işlem veya eylemin idareye yüklenebilir olması, zararla işlem veya eylem arasında illiyet bağının bulunması gerekmektedir. Bu genel koşullardan birinin yokluğu halinde kural olarak idarenin sorumluluğu ortadan kalkar. Gerçekten ortada bir zarar yoksa idarenin tazminat ödemesi söz konusu olamayacağı gibi, idare veya idari faaliyetle ilgisi olmayan bir zararı idareye ödettirme olanağından da söz edilemez. Zararla idari faaliyet, bir başka deyişle idari eylem veya işlem arasında doğrudan doğruya bir ilişkinin yokluğu halinde idarenin hukuki sorumluluğu bulunmamaktadır.

Olayda, tazmini istenilen zarar, Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 2004/220 esasına kayden görülen davada, U. Medikal Sistemleri Ticaret Limited Şirketinin hesaplarına tedbir konulmasından kaynaklandığı iddiasına dayandırılmaktadır.

Bu itibarla, yargılama görevi kapsamında yürütülen hizmet nedeniyle Adalet Bakanlığının ajanı konumunda olmayan hakimlerin verdiği kararlardan dolayı, yürütme fonksiyonu içinde yer alan Adalet Bakanlığının sorumlu tutulma olanağı bulunmamaktadır." şeklindeki gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

İşbu karara karşı yapılan temyiz başvurusu üzerine Danıştay 10. Dairesi 09.12.2013 gün ve E:2009/11199, K:2013/8796 sayılı ilamı ile özetle; hükmün onanmasına karar vermiş, davacı vekilinin karar düzeltme istemi üzerine Danıştay 10. Dairesi 15.06.2015 gün ve E:2014/1579, K:2015/2980 sayılı ilamı ile özetle; "5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde suç soruşturması veya kovuşturması kapsamında kişilerin, maddî ve manevî her türlü zararlarını Devletten isteyebileceği; 142. maddesinde ise, karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabileceği; istemin, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanacağı hüküm altına alınmıştır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 14. maddesinin 3. fıkrasının (a) bendinde, dava dilekçelerinin, görev ve yetki yönlerinden inceleneceği; 15. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde ise; adli ve askeri yargının görevli olduğu konularda açılan davaların reddedileceği hüküm altına alınmıştır.

Uyuşmazlık, Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi kararıyla davacı şirket hesapları üzerine konulan tedbir sonucu uğranıldığı öne sürülen zararın tazmini isteminden kaynaklanmaktadır.

Bu durumda, dava konusu edilen tazminata ilişkin uyuşmazlığın görüm ve çözüm yerinin, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141 ve 142. maddeleri uyarınca adli yargı mercileri olduğu dikkate alınarak davanın görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken, uyuşmazlığın esası incelenerek davanın reddi yolunda verilen kararda hukuki isabet bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenle, davacının temyiz isteminin kabulü ile Ankara 4. İdare Mahkemesinin 8.5.2009 tarihli ve E:2008/1733, K:2009/751 sayılı kararının BOZULMASINA, dosyanın yeniden bir karar verilmek üzere anılan idare mahkemesine gönderilmesine 15.6.2015 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi." şeklinde karar vermiştir.

Ankara 4. İdare Mahkemesi: 15.10.2015 gün ve E:2015/2441, K:2015/1281 sayılı kararı ile özetle; davada adli yargı yerinin görevli olduğundan bahisle davanın görev yönünden reddine karar vermiş ve karar kesinleşmiştir.

Davacı vekili adli ve idari yargı yerlerince verilmiş olan görevsizlik kararları nedeniyle oluşan olumsuz görev uyuşmazlığının giderilmesi istemiyle başvuruda bulunmuştur.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Nuri NECİPOĞLU'nun Başkanlığında, Üyeler: Ali ÇOLAK, Yusuf Ziyaattin CENİK, Alaittin Ali ÖĞÜŞ, Süleyman Hilmi AYDIN, Mehmet AKBULUT ve Yüksel DOĞAN'ın katılımlarıyla yapılan 11.4.2016 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; adli ve idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, idari yargı dosyasının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak davacının istemi üzerine son görevsizlik kararını veren mahkemece, adli yargı dosyası da temin edilmek suretiyle Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin işlemlerde herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raporlör-Hakim Selim Şamil KAYNAK'ın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Uğurtan ALTUN ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davacı şirket tarafından, hazırlık soruşturmasına dahil olmadığı halde şirketin hesaplarına 16/05/2003 tarihinde tedbir konulduğu, Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 12/01/2007 tarihli karar duruşmasında tedbirin kaldırılmasına karar verildiği, hesaplar üzerindeki blokenin 2007 yılı Mayıs ayı içerisinde kaldırılabildiği, söz konusu ceza yargılamasının hiçbir aşamasında şirket yetkilisi veya ortağının yargılanmamasına rağmen şirket olarak çok büyük zarar gördükleri, çalışma ve sözleşme hürriyetlerine haksız bir biçimde müdahale edildiği iddialarıyla, Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi kararıyla davacı şirket hesapları üzerine konulan tedbir sonucu uğranıldığı öne sürülen 200.000 TL gelir kaybı, 200.00 $+15.000 Euro faiz gelir kaybı ve 15.000 $ kira bedeli ile 50.000TL manevi tazminatın; yasal faizi ile birlikte davalıdan tazminine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

Anayasa'nın Başlangıç Bölümünde "Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" belirtilmiş; "Genel Esaslar" başlıklı Birinci Kısmında da egemenliğin, kayıtsız şartsız Milletin olduğu ve Türk Milletinin, egemenliğini, Anayasa'nın koyduğu esaslara göre, Yasama, Yürütme ve Yargı organları eliyle kullanacağı öngörülmüştür.

Anayasa'nın 9. maddesinde, "Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır" denilmiş; "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138. maddesinde, "Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.

Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." hükümlerine yer verilmiştir.

Belirtilen Anayasal düzenlemelere göre, "kuvvetler ayrılığı" ilkesi gereğince fonksiyonel bakımdan yargı organı yasama ve yürütmeden ayrı tutulmuş olup, bağımsız bir organ olan yargının yargılama süreci ile ilgili işlemlerinin Anayasa'nın 125. maddesinde öngörülen "idari işlemler" kapsamına girmediği ve bu nedenle yargısal işlemler dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamayacağı açıktır.

Bu durum, Ülkemiz yargı sisteminin dayandığı "yargı ayrılığı" ve "adli ve idari yargı organlarının birbirlerine karşı bağımsızlığı" ilkelerinin de doğal bir sonucudur.

Bununla birlikte, hukukumuzda, bazı hallerde yargısal işlemlere yardımcı kimi idari faaliyetlerden dolayı Devletin sorumluluğunu öngören istisnai düzenlemeler de bulunmaktadır.

Nitekim, Medeni Kanun'un 1007. maddesinde "Tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devlet sorumludur.

Devlet, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu eder.

Devletin sorumluluğuna ilişkin davalar, tapu sicilinin bulunduğu yer mahkemesinde görülür."; 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 5. maddesinde de "İcra ve İflas Dairesi görevlilerinin kusurlarından doğan tazminat davaları, ancak idare aleyhine açılabilir. Devletin, zararın meydan gelmesinde kusuru bulunan görevlilere rücu hakkı saklıdır. Bu davalara adliye mahkemelerinde bakılır." denilmiştir.

Anılan yasal düzenlemelerden, yargılama sürecine katkıda bulunan işlemler nedeniyle Devletin sorumluluğunun kabul edildiği durumlarda, bu sorumluluğun denetiminin de aynı yargı düzeni içinde yapılmasının gözetildiği anlaşılmaktadır.

Öte yandan, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, "Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat" başlıklı Yedinci bölümünün, "Tazminat istemi" başlıklı 141.maddesinde; (1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

b) Kanunî gözaltı süresi içinde hâkim önüne çıkarılmayan,

c) Kanunî hakları hatırlatılmadan veya hatırlatılan haklarından yararlandırılma isteği yerine getirilmeden tutuklanan,

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

e) Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,

f) Mahkûm olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan veya işlediği suç için kanunda öngörülen cezanın sadece para cezası olması nedeniyle zorunlu olarak bu cezayla cezalandırılan,

g) Yakalama veya tutuklama nedenleri ve haklarındaki suçlamalar kendilerine, yazıyla veya bunun hemen olanaklı bulunmadığı hâllerde sözle açıklanmayan,

h) Yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen,

i) Hakkındaki arama kararı ölçüsüz bir şekilde gerçekleştirilen,

j) Eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen,

k) (Ek: 11/4/2013-6459/17 md.) Yakalama veya tutuklama işlemine karşı Kanunda öngörülen başvuru

imkânlarından yararlandırılmayan,

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.

(2) Birinci fıkranın (e) ve (f) bentlerinde belirtilen kararları veren merciler, ilgiliye tazminat hakları bulunduğunu bildirirler ve bu husus verilen karara geçirilir.

(3) (Ek:18/6/2014-6545/70 md.) Birinci fıkrada yazan hâller dışında, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.

(4) (Ek:18/6/2014-6545/70 md.) Devlet, ödediği tazminattan dolayı görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanan hâkimler ve Cumhuriyet savcılarına bir yıl içinde rücu eder." hükmüne yer verilmiş, aynı Kanunun, "Tazminat isteminin koşulları" başlıklı 142.maddesinde ise, " (1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.

(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır.(…)" denilmiştir.

Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olduğundan, görev konusunda taraflar için bir müktesep hak doğmayacağı; bu nedenle, yeni bir yasayla kabul edilen görev kurallarının, geçmişe de etkili olacağı, bilinen bir genel hukuk ilkesidir.

Davanın açıldığı andaki kurallara göre görevli olan mahkeme, yeni bir yasa ile görevsiz hale gelmiş ise, (davanın açıldığı anda görevli olan ve fakat yeni yasaya göre görevsiz hale gelen) mahkemenin görevsizlik kararı vermesi gerekeceği; ancak, yeni yasadaki görev kuralının, değişikliğin yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanacağına dair intikal hükümlerinin varlığı halinde, mahkemece görevsizlik kararı verilemeyeceği açıktır.

Diğer taraftan, dava görevsiz mahkemede açılmış, bu sırada yapılan bir kanun değişikliği ile görevsiz mahkeme o dava için görevli hale gelmiş ise, mahkeme, artık görevsizlik kararı veremeyip (yeni kanuna göre görevli hale geldiği için) davaya bakmaya devam etmesi gerekir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davacı şirket tarafından, Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi kararıyla davacı şirket hesapları üzerine konulan tedbir sonucu uğranıldığı öne sürülen maddi, manevi zararın tazminine karar verilmesi istemine yönelik olarak olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu anlaşılmıştır.

Olayda, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun yukarıda yer verilen 142. maddesine göre tazminat isteminin, ağır ceza mahkemelerinde karara bağlanacağı yolunda açık bir hüküm bulunduğu ve böylelikle Devletin sorumluluğunu öngören özel bir düzenlemeye yer verildiği görülmektedir.

Belirtilen duruma göre, olayda Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi kararıyla hesapları üzerine konulan tedbir sebebiyle, uğranıldığı iddia olunan maddi, manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada; 5271 sayılı Yasadaki açık hüküm de gözetilerek; tazminat istemine esas olan işlemi yapan mahkemenin dahil olduğu adli yargının görevli bulunduğunun kabulü zorunlu bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Ankara 26. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ: Davanın çözümünde ADLİ YARGI YERİNİN görevli olduğuna, bu nedenle Ankara 26. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen 31.01.2008 gün ve E:2007/256, K:2008/27 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 11.4.2016 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Nuri	Ali	Yusuf Ziyaattin	Alaittin Ali
NECİPOĞLU	ÇOLAK	CENİK	ÖĞÜŞ

Üye	Üye	Üye
Süleyman Hilmi	Mehmet	Yüksel
AYDIN	AKBULUT	DOĞAN